

## OBSAH

|           |   |
|-----------|---|
| Úvod..... | 5 |
|-----------|---|

## PRVNÍ ČÁST STVOŘENÍ

|                |    |
|----------------|----|
| Předmluva..... | 11 |
|----------------|----|

### I. ODDÍL PRVOPOČÁTEK VŠECH VĚCÍ

#### Kapitola první Svět učiněný Bohem z ničeho

|                                                                                          |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| I. Nedostatečnost pozorovatelných příčin jsoucna .....                                   | 14 |
| A. Dát vznik jsoucnu jako jednotlivosti .....                                            | 14 |
| B. Dát vznik jsoucnu jako takovému .....                                                 | 16 |
| II. Stvoření jako odpověď .....                                                          | 19 |
| A. Učinit něco z ničeho .....                                                            | 19 |
| B. Možnost stvoření .....                                                                | 21 |
| C. Boží všemohoucnost .....                                                              | 24 |
| III. Druhotné příčiny jsoucna a První příčina .....                                      | 25 |
| A. I druhotné příčiny mohou dát bytí, ale pouze na popud<br>a z moci První příčiny ..... | 26 |
| B. Podřízenost druhotné příčiny První příčině při utváření bytí .....                    | 27 |
| C. Jsoucna, která získala bytí nestvořitelským zásahem .....                             | 27 |

#### Kapitola druhá Svět učiněný Bohem z Boha

|                                                                                               |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| I. Od účinné kauzality ke kauzalitě exemplární .....                                          | 29 |
| A. Omne agens agit sibi simile .....                                                          | 29 |
| B. Preexistence formy účinku v činiteli .....                                                 | 30 |
| C. Podobnost tvorů a Stvořitele .....                                                         | 31 |
| II. Božské ideje .....                                                                        | 33 |
| A. Preexistence tvorů v Bohu .....                                                            | 33 |
| B. Poznatelnost tvorů .....                                                                   | 35 |
| C. Tvor ve Slovu a sám v sobě .....                                                           | 37 |
| D. Jak materie nachází ve Slovu své místo .....                                               | 38 |
| III. Jednota světa .....                                                                      | 40 |
| A. Sjednacení světa skrze podobnost všech jsoucnen vůči témuž<br>transcendentnímu Vzoru ..... | 41 |



|                                                          |    |
|----------------------------------------------------------|----|
| B. Účast, reálný základ jednoty analogických pojmů ..... | 42 |
| C. Hypotéza mnohosti světů .....                         | 43 |

### Kapitola třetí

#### Svět nasměrovaný Bohem k Bohu

|                                                                               |    |
|-------------------------------------------------------------------------------|----|
| I. Působit s určitým cílem .....                                              | 45 |
| A. Činnost a cíl .....                                                        | 45 |
| B. Cíl a forma .....                                                          | 48 |
| C. Působit podle své konstitutivní formy nebo podle formy intencionální. .... | 49 |
| D. Účast na dobru. ....                                                       | 50 |
| II. Nasměrování světa k jeho cíli .....                                       | 51 |
| A. Stvoření a nasměrování k cíli. ....                                        | 51 |
| B. Náhoda a nutnost .....                                                     | 52 |
| C. Nástrahy teleologie .....                                                  | 54 |
| III. Poslední cíl světa .....                                                 | 56 |
| A. Dokonalost světa .....                                                     | 56 |
| B. Nasměrování světa k Bohu .....                                             | 58 |
| C. Účast tvorů na Stvořitelově dobrotě .....                                  | 59 |

## II. ODDÍL

### ZÁVISÍM NA DRUHÉM, ABYCH BYL

#### Kapitola první

##### Být stvořen

|                                                              |    |
|--------------------------------------------------------------|----|
| I. Vztah tvorstva ke Stvořiteli .....                        | 61 |
| A. Trojjediný vztah .....                                    | 62 |
| B. Vztah naprosté, radikální závislosti. ....                | 62 |
| C. Nesprávně chápaná potentia absoluta .....                 | 63 |
| D. Od ontologického vztahu ke vztahu osobnímu .....          | 64 |
| II. Paradox stvoření .....                                   | 65 |
| A. Stvoření lze potvrdit, ale nelze je pojmově uchopit. .... | 66 |
| B. Stopa stvořitelského úkonu ve tvorech. ....               | 68 |
| C. Stvoření a počátek světa .....                            | 71 |
| D. Stvoření a udržování. ....                                | 76 |

#### Kapitola druhá

##### Dogma o stvoření

|                                        |    |
|----------------------------------------|----|
| I. Stvoření a přirozená teologie ..... | 79 |
| II. Stvoření a víra. ....              | 80 |
| III. Stvoření a evoluce .....          | 83 |



## DRUHÁ ČÁST STVOŘITEL

|                 |    |
|-----------------|----|
| Předmluva ..... | 89 |
|-----------------|----|

### I. ODDÍL SAMOTNÉ SUBSISTUJÍCÍ BYTÍ

|            |    |
|------------|----|
| Úvod. .... | 91 |
|------------|----|

#### Kapitola první Absolutní dokonalost subsistujícího Bytí

|                                                                           |    |
|---------------------------------------------------------------------------|----|
| I. Čirý akt. ....                                                         | 92 |
| II. Dokonalost, která je vrcholem všech dokonalostí .....                 | 93 |
| III. Dokonalost, v níž se všechny dokonalosti spojují, aniž se mísí. .... | 95 |

#### Kapitola druhá Atributy samotného subsistujícího Bytí

|                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------|-----|
| I. Esence a atributy Stvořitele. ....                            | 97  |
| A. Božská esence. ....                                           | 97  |
| B. Jednota a rozlišení atributů v božské esenci .....            | 98  |
| C. Různé atributy samotného subsistujícího Bytí. ....            | 100 |
| II. Jediný. ....                                                 | 101 |
| A. Bůh je jediný .....                                           | 101 |
| B. Bůh je dokonale jeden. ....                                   | 102 |
| 1. Dokonalá jednoduchost samotného subsistujícího Bytí .....     | 103 |
| 2. Samotné subsistující Bytí není zahrnuto v žádném rodu .....   | 104 |
| 3. „Samotné subsistující Bytí“ a kategorie substance .....       | 105 |
| C. Jediný a nekonečný. ....                                      | 107 |
| 1. Zcela Jiný .....                                              | 107 |
| 2. Všudypřítomný .....                                           | 108 |
| 3. Neměnný .....                                                 | 109 |
| 4. Věčný .....                                                   | 112 |
| 5. Závěr: henologie, nebo ontologie? .....                       | 113 |
| III. Pravdivý. ....                                              | 114 |
| A. Jsoucno a pravdivost. ....                                    | 114 |
| 1. Základní shoda mezi jsoucnem a rozumem .....                  | 115 |
| 2. Pravdivé jako vlastnost jsoucna jakožto jsoucna .....         | 117 |
| B. První a svrchovaná pravda. ....                               | 119 |
| 1. Samotné subsistující Bytí je Pravda .....                     | 119 |
| 2. Pravda subsistující a pravdy stvořené. ....                   | 120 |
| C. Filosofické a křesťanské pojetí Pravdy .....                  | 122 |
| 1. Je Pravda Bůh, nebo Kristus? .....                            | 122 |
| 2. Pravda, jíž je Ježíš Kristus, a pravdy, jimž učí církev ..... | 123 |



|                                                          |     |
|----------------------------------------------------------|-----|
| D. Zjevení Pravdy, již je Bůh . . . . .                  | 123 |
| 1. Boží věrnost a věrohodnost . . . . .                  | 123 |
| 2. Moudrost . . . . .                                    | 124 |
| 3. Boží pokora a chudoba . . . . .                       | 127 |
| IV. Nekonečně dobrý . . . . .                            | 128 |
| A. Dobro je to, k čemu směřují všechna jsoucna . . . . . | 129 |
| B. Dobru je vlastní šířit se dál . . . . .               | 131 |
| C. Svrchované a svobodné dobro . . . . .                 | 134 |
| D. Dobro a krása . . . . .                               | 135 |

### Kapitola třetí Boží jména

|                                                                                                                                |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| I. O transcendentní dokonalosti, již je Bůh, vypovídáme slovy,<br>která znamenají stvořenou účast na této dokonalosti. . . . . | 140 |
| A. Slova a pojmy . . . . .                                                                                                     | 140 |
| B. Význam slov a jejich způsob označování. . . . .                                                                             | 140 |
| II. Poznání skrze analogii . . . . .                                                                                           | 143 |
| A. Analogický pojem . . . . .                                                                                                  | 143 |
| B. Analogický soud . . . . .                                                                                                   | 144 |
| C. Bůh označený v analogickém soudu . . . . .                                                                                  | 146 |
| D. Označování Boha pomocí metafor . . . . .                                                                                    | 146 |

## II. ODDÍL SUBSISTUJÍCÍ PŮSOBENÍ

### Kapitola první Božské působení uvnitř božství

|                                                           |     |
|-----------------------------------------------------------|-----|
| I. Poznání v Bohu . . . . .                               | 150 |
| A. Bytí a poznání. . . . .                                | 151 |
| B. Poznání sebe sama v Bohu . . . . .                     | 152 |
| 1. Nekonečná rozumová poznatelnost . . . . .              | 153 |
| 2. Subsistující rozumové poznání . . . . .                | 153 |
| C. Rozšíření poznání sebe sama od Boha k tvorům . . . . . | 154 |
| 1. Bůh zná tvory ve své esenci a skrze ni . . . . .       | 155 |
| 2. Znalost pouhého rozumu a znalost vize . . . . .        | 155 |
| 3. Věčné poznání časných věcí a událostí . . . . .        | 158 |
| 4. Nepříčinné poznání zla, které zasahuje tvory . . . . . | 159 |
| 5. Mimo spekulaci i praxi . . . . .                       | 159 |
| II. Nekonečná láska . . . . .                             | 160 |
| A. Poznání a chtění u Boha . . . . .                      | 161 |
| 1. Od lásky přirozené k lásce vzbuzené . . . . .          | 161 |
| 2. I v Bohu rozumové poznání vyžaduje lásku . . . . .     | 162 |



|                                               |     |
|-----------------------------------------------|-----|
| B. Láska uvnitř Nejsvětější Trojice . . . . . | 163 |
| 1. Od hledání dobra ke sdílení . . . . .      | 163 |
| 2. Naprosté a věčné sdílení v Bohu . . . . .  | 165 |

## Kapitola druhá Božské působení mimo božství

|                                                                                       |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| I. Božské chtění tvorů . . . . .                                                      | 167 |
| A. Bůh působí mimo sebe sama svým chtěním. . . . .                                    | 167 |
| 1. Chtění a moc v Bohu . . . . .                                                      | 168 |
| 2. Dokonalá účinnost božského chtění . . . . .                                        | 169 |
| 3. Účinnost První příčiny a nahodilost účinků . . . . .                               | 170 |
| B. Svoboda a nutnost v božském chtění tvorů . . . . .                                 | 171 |
| 1. Svoboda a nutnost v božském chtění . . . . .                                       | 172 |
| 2. Mimo nutnost a nahodilost . . . . .                                                | 173 |
| C. Láska a chtění tvorů v Bohu . . . . .                                              | 176 |
| 1. Láska dává milovanému bytí . . . . .                                               | 176 |
| 2. Mimo žádostivost i mimo lásku . . . . .                                            | 178 |
| 3. Stvořená osoba je pro Boha zbytečná i vzácná . . . . .                             | 179 |
| II. Účelnost a nezištnost v Božím chtění tvorů . . . . .                              | 180 |
| A. Nezištnost nevylučuje účelnost a není s ní v rozporu . . . . .                     | 181 |
| B. Účelnost stvořitelského úkonu . . . . .                                            | 182 |
| 1. Bůh stvořil svět pro svou slávu . . . . .                                          | 182 |
| 2. Bůh vkládá svou slávu do rozkvětu tvorů . . . . .                                  | 182 |
| 3. Stvořitelova žárlivost a štědrost . . . . .                                        | 183 |
| C. Vlášda nad světem jako pokračování stvořitelského působení . . . . .               | 184 |
| 1. Boží vláda nad stvořeným světem . . . . .                                          | 184 |
| 2. Hybné působení První příčiny na stvořenou příčinu . . . . .                        | 185 |
| 3. Absolutní účinnost božského hybného působení a realita stvořené činnosti . . . . . | 186 |
| 4. Absolutní účinnost První příčiny a svoboda stvořené vůle . . . . .                 | 187 |

## TŘETÍ ČÁST TVOR

|                     |     |
|---------------------|-----|
| Předmluva . . . . . | 195 |
|---------------------|-----|

## I. ODDÍL SVĚT, JAK HO BŮH STVOŘIL

### Kapitola první Viditelná část stvořeného světa

|                                                       |     |
|-------------------------------------------------------|-----|
| I. Svět těl . . . . .                                 | 198 |
| A. Hylémorfická složenost tělesné substance . . . . . | 199 |
| 1. Objev první materie . . . . .                      | 199 |



|                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------|-----|
| 2. Forma substantiální a formy akcidentální . . . . .               | 201 |
| 3. Esence tělesné substance. . . . .                                | 202 |
| 4. Substantiální forma a duše . . . . .                             | 207 |
| B. Vlastnosti, které tělesná substance získává od materie . . . . . | 208 |
| 1. Materiálnost . . . . .                                           | 209 |
| 2. Schopnost rodit a porušitelnost. . . . .                         | 210 |
| 3. Prostorovost . . . . .                                           | 211 |
| 4. Časovost. . . . .                                                | 213 |
| <i>a. Čas a prostor</i> . . . . .                                   | 213 |
| <i>b. Záhada času</i> . . . . .                                     | 215 |
| II. Moc Stvořitele nad světem těl . . . . .                         | 216 |
| A. Boží vláda a Prozřetelnost. . . . .                              | 216 |
| 1. Boží plán týkající se světa: Prozřetelnost . . . . .             | 216 |
| 2. Božská Prozřetelnost a nahodilost účinků . . . . .               | 217 |
| B. Evoluce řízená Stvořitelem . . . . .                             | 220 |
| 1. První příčina evoluce. . . . .                                   | 220 |
| 2. Evoluce ve službách stvořitelské ideje . . . . .                 | 221 |
| 3. Úloha Krista v evoluci. . . . .                                  | 222 |

## Kapitola druhá

### Neviditelná část stvořeného světa

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| I. O existenci neviditelných tvorů ve stvořeném světě . . . . .       | 224 |
| A. Od neviditelnosti k duchovnosti . . . . .                          | 225 |
| 1. Neviditelné a netělesné . . . . .                                  | 225 |
| 2. Netělesné a nemateriální. . . . .                                  | 226 |
| 3. Duchovní tvor. . . . .                                             | 226 |
| B. O možnosti čistě duchovních tvorů . . . . .                        | 227 |
| 1. Důvody zpochybňující existenci nemateriálních tvorů . . . . .      | 227 |
| <i>a. Žádný tvor nemůže být čirý akt</i> . . . . .                    | 227 |
| <i>b. Neznevažovat materii</i> . . . . .                              | 227 |
| 2. Důvody ve prospěch možnosti, že existují duchovní tvorové. . . . . | 228 |
| <i>a. Vyvrácení důvodů proti této možnosti</i> . . . . .              | 228 |
| <i>b. O možnosti, že existují čistě duchovní tvorové</i> . . . . .    | 229 |
| C. O jistotě, že existují čistě duchovní tvorové . . . . .            | 230 |
| 1. Od možnosti k jistotě . . . . .                                    | 230 |
| 2. Zjevená nauka. . . . .                                             | 231 |
| II. Čím je anděl . . . . .                                            | 232 |
| A. Intelektuální substance . . . . .                                  | 232 |
| 1. Nemateriálnost a intelektualita . . . . .                          | 232 |
| 2. Duchovnost, nezrozenost, neporušitelnost. . . . .                  | 234 |
| 3. Neporušitelnost a potencialita. . . . .                            | 235 |
| 4. Trvání anděla . . . . .                                            | 235 |
| 5. Osobnost anděla . . . . .                                          | 236 |



|                                                                                          |            |
|------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| B. Mnohost andělů . . . . .                                                              | 237        |
| 1. Mnohost bez rození . . . . .                                                          | 237        |
| 2. Jinakost bez lokalizace. . . . .                                                      | 239        |
| III. Působení anděla. . . . .                                                            | 240        |
| A. Operace anděla. . . . .                                                               | 240        |
| 1. Jaké jsou operace anděla . . . . .                                                    | 240        |
| 2. Esence a schopnosti . . . . .                                                         | 241        |
| 3. Mnohost činností anděla. . . . .                                                      | 242        |
| 4. Svoboda anděla. . . . .                                                               | 242        |
| B. Poznání u anděla. . . . .                                                             | 242        |
| 1. Ustavičné a dokonalé poznání sebe sama. . . . .                                       | 242        |
| 2. Poznání dalších tvorů . . . . .                                                       | 243        |
| <i>a. Jiní tvorové jsou v andělu přítomni skrze rozumem uchopitelné obrazy . . . . .</i> | <i>243</i> |
| <i>b. Jak anděl poznává ostatní anděly . . . . .</i>                                     | <i>245</i> |
| <i>c. Jak anděl poznává tělesné tvory . . . . .</i>                                      | <i>245</i> |
| 3. Jak anděl poznává Boha . . . . .                                                      | 247        |
| 4. Omyl v poznání anděla . . . . .                                                       | 248        |
| C. Láska u anděla . . . . .                                                              | 250        |
| 1. Láska k sobě a láska k druhým . . . . .                                               | 250        |
| 2. Vše přesahující láska k Bohu . . . . .                                                | 251        |
| D. Působení anděla na ostatní tvory. . . . .                                             | 252        |
| 1. Působení andělů na svět těl . . . . .                                                 | 252        |
| 2. Působení andělů na sebe navzájem . . . . .                                            | 253        |

### Kapitola třetí

#### Na pomezí viditelného a neviditelného: člověk

|                                                                             |            |
|-----------------------------------------------------------------------------|------------|
| I. Být člověk . . . . .                                                     | 255        |
| A. Lidská duše . . . . .                                                    | 255        |
| 1. Duchovnost lidské duše . . . . .                                         | 255        |
| <i>a. Od nemateriálnosti k duchovnosti. . . . .</i>                         | <i>255</i> |
| <i>b. Subsistence lidské duše . . . . .</i>                                 | <i>256</i> |
| <i>c. Neporušitelnost lidské duše . . . . .</i>                             | <i>257</i> |
| 2. Celek složený z duchovní duše a těla . . . . .                           | 258        |
| <i>a. Duchovní duše, substanciální forma těla, jímž je člověk . . . . .</i> | <i>258</i> |
| <i>b. Duchovní duše, jediná forma lidského těla . . . . .</i>               | <i>259</i> |
| <i>c. Lidské tělo . . . . .</i>                                             | <i>261</i> |
| <i>d. Lidská osoba . . . . .</i>                                            | <i>263</i> |
| B. Duše oddělená od těla. . . . .                                           | 264        |
| 1. Nesmrtelnost duše . . . . .                                              | 264        |
| 2. Lidská osoba žije dál i po tělesné smrti . . . . .                       | 264        |
| II. Působení člověka. . . . .                                               | 267        |
| A. Lidské rozumové poznání . . . . .                                        | 267        |
| 1. Rozumově uchopitelné soupřirozené s člověkem . . . . .                   | 267        |
| 2. Abstrakce . . . . .                                                      | 268        |



|                                                          |     |
|----------------------------------------------------------|-----|
| a. Zpřítomnit formu poznávaného intelektu . . . . .      | 268 |
| b. Smyslové poznání jako předstupeň abstrakce . . . . .  | 269 |
| c. Úkon abstrakce . . . . .                              | 270 |
| d. Návrat ke konkrétnímu . . . . .                       | 273 |
| e. Lidské poznání sebe sama . . . . .                    | 275 |
| f. Rozumové poznání a vědomí . . . . .                   | 276 |
| B. Láska a chtění u člověka . . . . .                    | 277 |
| 1. Vše převyšující láska k Bohu . . . . .                | 277 |
| 2. Láska k druhým lidem . . . . .                        | 278 |
| 3. Působení člověka ve světě těl . . . . .               | 279 |
| 4. Lidské působení a svobodná vůle . . . . .             | 281 |
| 5. Smyslovost a duchovnost v lidské afektivitě . . . . . | 283 |
| C. Působení duše oddělené od těla . . . . .              | 284 |
| III. Počátek existence člověka . . . . .                 | 286 |
| A. Vznik člověka v průběhu evolučního procesu . . . . .  | 287 |
| 1. Dlouhá příprava . . . . .                             | 287 |
| 2. Boží stvořitelský zásah . . . . .                     | 288 |
| 3. Člověk na počátku a na konci evoluce . . . . .        | 288 |
| 4. Problematika monogenismu . . . . .                    | 290 |
| B. Stvoření duše při vzniku každého jedince . . . . .    | 291 |
| Závěr . . . . .                                          | 292 |

## II. ODDÍL

### TO, CO BŮH VE STVOŘENÉM SVĚTĚ NEUČINIL: ZLO

#### Kapitola první

#### Tajemství zla

|                                                     |     |
|-----------------------------------------------------|-----|
| I. Privace dobra . . . . .                          | 294 |
| A. Privace bytí a privace dobra . . . . .           | 294 |
| 1. Nedostatek bytí . . . . .                        | 294 |
| 2. Úbytek dobroty . . . . .                         | 295 |
| 3. Úbytek dobroty bez nedostatku bytí . . . . .     | 296 |
| B. Subjekt privace dobra . . . . .                  | 297 |
| 1. Subjektem zla je jsoucno jakožto dobré . . . . . | 297 |
| 2. Zlo absolutní a zlo relativní . . . . .          | 297 |
| II. Různé druhy zla . . . . .                       | 298 |
| A. Zlo přirozené a zlo lidské . . . . .             | 298 |
| 1. Zlo, jemuž je vystaven člověk . . . . .          | 299 |
| 2. Čistě přirozené zlo . . . . .                    | 299 |
| 3. Zvláštní případ utrpení zvířat . . . . .         | 299 |
| B. Zlo, které si člověk sám volí . . . . .          | 300 |
| 1. Zlo postihující volbu . . . . .                  | 300 |
| 2. Zvolit si zlo . . . . .                          | 301 |
| 3. Selhání svobody . . . . .                        | 302 |



|                                                   |     |
|---------------------------------------------------|-----|
| C. Zlo, které si zvolili někteří andělé . . . . . | 304 |
| 1. Hříšnost anděla. . . . .                       | 304 |
| 2. Hřích anděla. . . . .                          | 307 |

## Kapitola druhá

### Původ zla

|                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| I. Zlo, jemuž je člověk vystaven, a Boží Prozřetelnost . . . . .         | 310 |
| A. Člověk má větší cenu než tělesný svět . . . . .                       | 310 |
| 1. Má Bůh na mysli jenom býky? . . . . .                                 | 311 |
| 2. Útrapy lidstva po Adamovi . . . . .                                   | 312 |
| B. Dvojí podoba Boží Prozřetelnosti vzhledem k člověku . . . . .         | 313 |
| II. Zlo, které si volí svobodný tvor, a Boží Prozřetelnost . . . . .     | 315 |
| A. Bůh není žádným způsobem příčinou hříchu. . . . .                     | 316 |
| 1. První příčina hříchu . . . . .                                        | 316 |
| 2. Druhotné příčiny hříchu . . . . .                                     | 317 |
| <i>a. Přitažlivost zdánlivých dober . . . . .</i>                        | 317 |
| <i>b. Nabádání k hříchu vycházející od lidí . . . . .</i>                | 317 |
| <i>c. Pokušitel . . . . .</i>                                            | 318 |
| <i>d. Pokušení nikdy nemůže být rozhodující příčinou hříchu. . . . .</i> | 320 |
| 3. Bůh dovoluje hřích . . . . .                                          | 320 |
| <i>a. Co kdyby se Bůh rozhodl žádný hřích nedovolit? . . . . .</i>       | 321 |
| <i>b. Nedokonalost a selhávání svobodných tvorů . . . . .</i>            | 322 |
| <i>c. Božím přičiněním slouží hřích dobru . . . . .</i>                  | 323 |
| <i>d. Láska má právo upřednostňovat. . . . .</i>                         | 326 |
| B. Bůh je nepřímou první příčinou důsledků hříchu. . . . .               | 327 |
| 1. Boží působení vedoucí k hříšnému úkonu . . . . .                      | 328 |
| 2. Bůh jako první příčina důsledků hříchu. . . . .                       | 330 |
| 3. Zapojení hříchů do plánu Boží Prozřetelnosti . . . . .                | 330 |

## III. ODDÍL

### NÁVRAT SVOBODNÝCH TVORŮ K BOHU

#### Kapitola první

#### Od prvotní podobnosti k podobnosti završené

|                                                                                         |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| I. Návrat člověka k Bohu . . . . .                                                      | 333 |
| A. Jak se člověk Bohu podobá . . . . .                                                  | 333 |
| 1. Podobnost živá a duchovní . . . . .                                                  | 333 |
| 2. Synovská podobnost . . . . .                                                         | 334 |
| 3. Zbožštění . . . . .                                                                  | 335 |
| B. Boží synovství skrze milost: milost posvěcující . . . . .                            | 336 |
| 1. Nutnost obohacení přirozenosti, kterou člověk získává stvořitelským úkonem . . . . . | 336 |
| <i>a. Znát a milovat Boha v tajemství života Nejsvětější Trojice. . . . .</i>           | 336 |
| <i>b. Ničím nezasloužené obohacení . . . . .</i>                                        | 337 |
| <i>c. Obohacení a obnovení Božího obrazu . . . . .</i>                                  | 337 |



|                                                                                  |     |
|----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 2. Milost Božích dětí . . . . .                                                  | 338 |
| <i>a. Pozvednutí přirozených schopností Božím omilostněním</i> . . . . .         | 338 |
| <i>b. Zbožštění živé lidské bytosti</i> . . . . .                                | 339 |
| <i>c. Zbožšťující úkon</i> . . . . .                                             | 339 |
| C. Vedení Duchem svatým: aktuální milost . . . . .                               | 340 |
| 1. Milost zbožštěného působení . . . . .                                         | 340 |
| <i>a. Milost, skrze niž Bůh vede vůli k tomu, aby si zvolila dobro</i> . . . . . | 341 |
| <i>b. Milost, skrze niž Bůh vede vůli k tomu, aby jednala dobře</i> . . . . .    | 341 |
| 2. Milost a nevěrnost . . . . .                                                  | 342 |
| <i>a. Milost naráží na hřích</i> . . . . .                                       | 342 |
| <i>b. Realita milosti</i> . . . . .                                              | 342 |
| 3. Věčný život je nezasloužený Boží dar . . . . .                                | 343 |
| 4. Milost stvořená a nestvořená? . . . . .                                       | 343 |
| II. Návrat anděla k Bohu . . . . .                                               | 344 |
| A. První úkon anděla . . . . .                                                   | 345 |
| 1. Dokonale dobrý úkon . . . . .                                                 | 345 |
| 2. Svobodný úkon . . . . .                                                       | 345 |
| 3. Zaslужný úkon . . . . .                                                       | 345 |
| B. Pád hříšných andělů . . . . .                                                 | 346 |
| 1. Zásadní okamžik v životě andělů . . . . .                                     | 346 |
| 2. Bůh zlé duchy jako zlé nestvořil . . . . .                                    | 347 |
| III. Člověk a anděl na konci svého údělu . . . . .                               | 347 |
| Závěr první kapitoly: Synové v Synu . . . . .                                    | 348 |

## Kapitola druhá

### O přirozenosti a milosti

|                                                                         |     |
|-------------------------------------------------------------------------|-----|
| I. Možnost překonat omezenost duchovní přirozenosti milostí . . . . .   | 350 |
| A. Problém přechodu mezi přirozeným a nadpřirozeným . . . . .           | 351 |
| B. Opěrný bod v lidské přirozenosti . . . . .                           | 352 |
| 1. Přirozená touha vidět Boha . . . . .                                 | 352 |
| 2. Přirozená vše přesahující láska k Bohu . . . . .                     | 353 |
| II. Přirozenost otevřená pro milost . . . . .                           | 354 |
| A. Člověk postrádající milost . . . . .                                 | 354 |
| B. Přirozenost otevřená vůči milosti a nezaslouženost milosti . . . . . | 355 |
| III. Poslední cíl člověka povoláného ke zbožštění . . . . .             | 356 |
| A. Problém posledního cíle obecně . . . . .                             | 356 |
| B. Pravý poslední cíl člověka . . . . .                                 | 358 |
| C. Existuje přirozený poslední cíl člověka? . . . . .                   | 358 |
| D. Přirozená touha po nadpřirozeném cíli . . . . .                      | 360 |
| E. Nezištný dar milosti a bezmezná Boží štědrost . . . . .              | 360 |



## ZÁVĚR

### VŠECKO JE STVOŘENO SKRZE NĚHO (KRISTA) A PRO NĚHO

|                                              |     |
|----------------------------------------------|-----|
| 1. Všecko je stvořeno skrze Krista . . . . . | 362 |
| 2. Všecko je stvořeno pro Krista . . . . .   | 364 |

### Přílohy

|                                 |     |
|---------------------------------|-----|
| Bibliografie . . . . .          | 365 |
| Použité zkratky . . . . .       | 368 |
| Analytický obsah . . . . .      | 369 |
| Vydavatelská poznámka . . . . . | 383 |